

- interview -

Jan van Zanen
BURGEMEESTER

‘MENSEN VORMEN HET KLOPPENDE HART VAN DE STAD’

Het burgemeesterschap van Utrecht is Jan van Zanen op het lijf geschreven. Hij houdt van mensen, van uitdagingen en van organiseren. Dus is Utrecht *the place to be*. Vorig jaar was hij door ziekte twee maanden uit de running, maar inmiddels is hij weer volop aan de slag. Met overduidelijk plezier, grote bevoegenheid en liefde voor ‘zijn’ stad. ‘De vlinder komt bijna naar buiten.’

© INFOCASTER

De werkkamer van **Jan van Zanen** biedt een fenomenaal uitzicht op zijn werkgebied: de stad Utrecht. Het nieuwe Centraal Station en het bollendak van Hoog Catharijne. En te midden van dat alles de Domtoren. Het perfecte plaatje en de ideale inspiratiebron, vindt **Jan van Zanen**. Dat is de stad die hij mede vorm mag geven, en dat doet hij met gepaste trots. ‘Wij hebben geen luchthaven, geen wereldhaven en geen Gouden Koets. Wij zijn niet Amsterdam, Rotterdam of Den Haag – en dat *willen* we ook niet. Maar wij hebben een ding wat ons uniek maakt: onze ligging. Wat er ook gebeurt, *they can't take that away from us*. Dat biedt volop kansen, en die moeten we grijpen.’

U BENT SINDS 1990 POLITIEK ACTIEF IN UTRECHT. EERST ALS GEMEENTERAADSLID EN LATER ALS WETHOUDER. NA EEN ‘UITSTAPJE’ ALS PARTIJVOORZITTER VAN DE VVD EN BURGEMEESTER VAN AMSTELVEEN KWAM U WEER TERUG. IS ER SPRAKE VAN ECHTE LIEFDE? ‘Absoluut! Ik hou van deze stad omdat Utrecht op een gekke, vanzelfsprekende manier alles te bieden heeft. Oud en nieuw, het grote en het kleine, het pittoreske en het melodramatische, het bestaat hier allemaal naast elkaar. Aan de ene kant zijn we echt een monumentenstad. Het verleden is hier tastbaar aanwezig. In de werfkelders en langs de grach-

© PETER VAN AALST

ten ruik je gewoon nog het bier, de kaas en de vis die hier via het water werden aangevoerd. Geweldig. En aan de andere kant zijn we uiterst modern. We hebben het grootste science park van het land, de grootste uitbreidingslocatie Leidsche Rijn en TivoliVredenburg, met nu al meer dan 1 miljoen bezoekers per jaar. De charme van deze stad is dat we hier alles onder handbereik hebben, zonder dat het een ‘krappe jas’ is.’

HOE GOED KENT U DE STAD EIGENLIJK? ‘Mijn kinderen zijn hier geboren. Ik ben ermee vergroeid. Dat begon al toen ik naast mijn werk raadslid werd. En ik had later als

© LUUK KRAMER
© MISSON WOUTER

1 LEUKSTE WINKELSTRAAT?

Zadelstraat richting de Dom. Daar heb ik onlangs nog een filmpje opgenomen tegen autokraken. Ander voorbeeld is het nieuwe winkelcentrum van Leidsche Rijn met internationale allure.

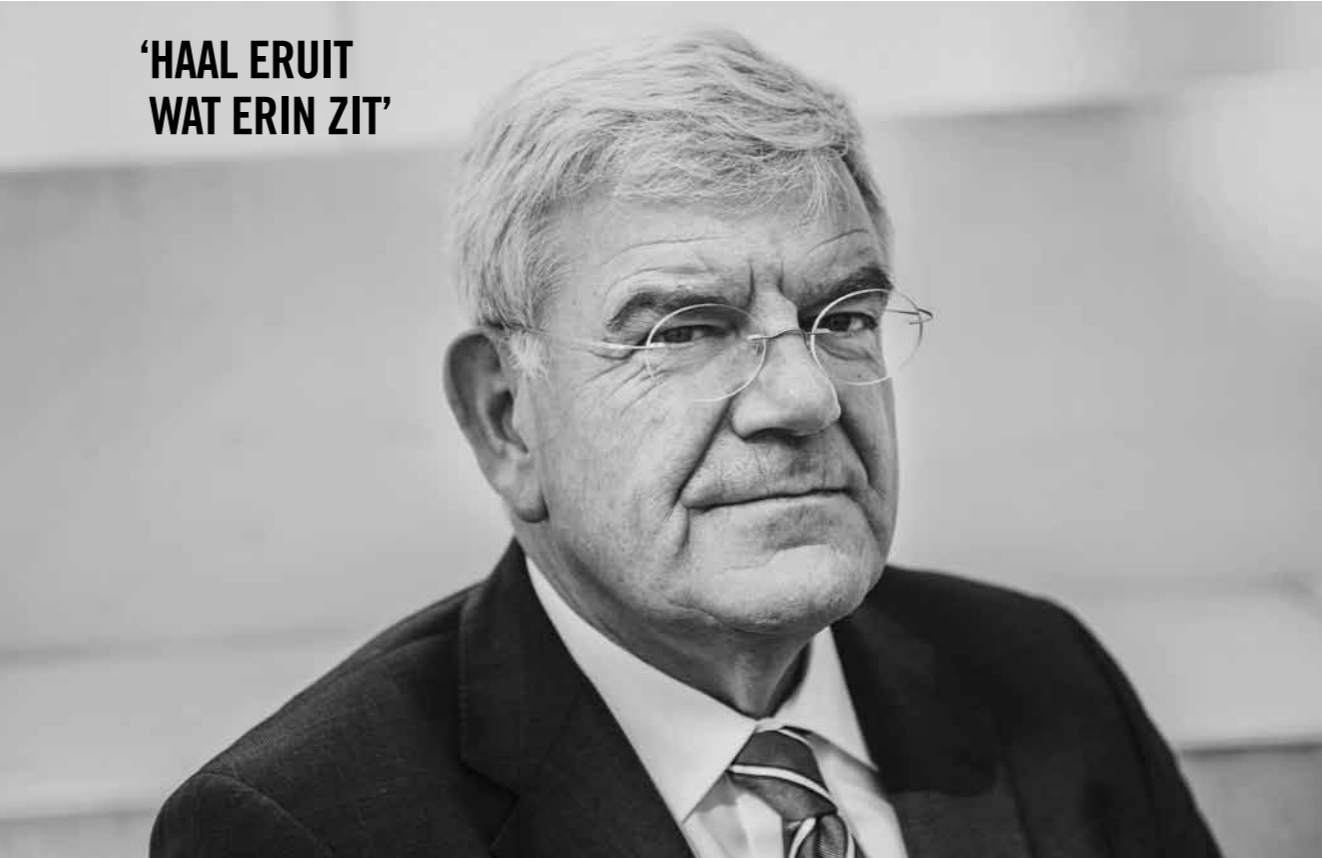
wethouder een portefeuille die me echt in de stad bracht: economische zaken en toerisme, maar ook de reiniging en de openbare ruimte. Dat is geen papieren exercitie. Alle bomen en hondendrollen waren ‘van mij’. Dan leer je een stad, de mensen, de buurten en de wijken goed kennen.’

HOE BEVALT HET BURGEMEESTERSCHAP U? ‘Fantastisch. Werkte met veel plezier in Amstelveen, maar toen de kans zich voordeed om in Utrecht burgemeester te worden, heb ik geen moment getwijfeld. Het is echt een eer te mogen bijdragen aan de ontwikkeling van deze stad. Daarbij bof ik dat ik de eerste burgemeester ben die in het nieuwe stadskantoor zit. Een kamer zonder geschiedenis: heerlijk. Mijn kamer in het oude stadhuis staat bol van de historie. Daar zaten indrukwekkende voorgangers, zoals Lien Vos, Ivo Opstelten en Annie Brouwer. Soms dacht ik als ik daar rondkeek: wat doe ik hier? Hoor ik hier wel te zitten? Had datzelfde gevoel als oud-collega’s op bezoek kwamen, zoals Hans Spekman, Halbe Zijlstra of Jos Lemaier. Had je jaren naast elkaar gezeten, en ineens was jij ‘de burgemeester’. Heb dat altijd wat ongemakkelijk gevonden.’

UTRECHT IS VOLOP IN BEWEGING. HOE VINDT U HET OM JUIST IN DEZE TIJD OP DEZE STOEL TE ZITTEN? ‘Dat voelt als een voorrecht. Utrecht is booming. Het is hip en er heerst een prettige vibe. Goed om daar onderdeel van uit te maken. Tegelijkertijd brengen al die activiteiten en die ontwikkeling ook ongemak met zich mee. De stad heeft last van groeistuipen, maar gelukkig begint het stof een beetje neer te dwarrelen. Het station is bijna klaar, je kunt door het nieuwe Hoog Catharijne lopen en er wonen inmiddels heel veel mensen in Leidsche Rijn. Je kunt nu zien waar alle ellende voor nodig was en wat het oplevert. De vlinder komt bijna naar buiten.’

WAT ZIET U ALS DE GROOTSTE UITDAGING VOOR DE STAD? ‘Om onze keuze voor gezond stedelijk leven echt vorm en inhoud te geven, op zo’n manier dat iedereen mee kan doen. Het is onze eer als stad te na als er mensen

‘HAAL ERUIT WAT ERIN ZIT’

achterblijven. Utrecht heeft een geschiedenis van solidariteit. Wij zijn de stad van Sint Maarten, de heilige die zijn mantel in tweeën sneed om weg te geven aan een arme. Dat hij onze beschermheilige is merk je aan alles. Het idee van delen en meeleven met wie het minder heeft, loopt als een rode draad door onze geschiedenis. Dat schept verplichtingen. De trek naar de stad drijft de prijzen op. Aan ons als lokale overheid de taak om samen met private partners het wonen in Utrecht voor iedereen bereikbaar te houden.’

WAT IS UW INSPIRATIEBRON VOOR UTRECHT? ‘Op dat punt zetelen er twee zielen in mijn borst. Ik word enthousiast van monumentale, goed onderhouden steden als Leiden, Delft en Deventer. Maar daarnaast denk ik ook direct aan steden die hun kansen gepakt hebben, zoals Barcelona, dat voor de Olympische Spelen een prachtige infrastructuur heeft aangelegd. Of Düsseldorf, dat na de verwoestingen van de oorlog nu een compleet hersteld historisch centrum heeft. Een mooie stad is voor mij een stad die het oude en het nieuwe op harmonieuze wijze weet te combineren.’

WAT VIND U HET LEUKSTE ASPECT VAN UW WERK? ‘De mensen. Als burgemeester mag je in alle keukens kijken en zie je allerlei talenten voorbij komen. Dat vind ik prachtig. Heb een paar jaar geleden mijn zomervakantie gebruikt om de Olympische Spelen te bezoeken en ‘onze’ Daphne Schippers te zien. En toen won ze zilver, geweldig. Maar het gaat niet alleen om de talenten op vrolijke momenten. Ik trof onlangs ook talent en kracht bij een droevig moment: een explosie in Utrecht, waarbij hulpverleners, buurtbewoners en studenten samen de schouders eronder zetten. Dan zie je wat een kracht en talent er in die samenleving zit. Het is een voorrecht dat te mogen zien en dat zoveel mensen mij in vertrouwen nemen.’

WAT IS HET BESTE ADVIES DAT U OOIT HEBT GEKREGEN? ‘Dat komt van mijn vader. Die zei altijd ‘Haal eruit wat erin zit’ Niet zeuren. Gewoon aanpakken en doorwerken als je iets wilt bereiken. Erop af. Van mijn moeder herinner ik me vooral de uitspraak: ‘Doe je best, meer kun je niet doen’. Later in mijn gezin hielp het erg dat het nauwelijks bijzonder werd gevonden als je iets had gepres-

© WYURBAN KITCHEN

2 FAVORIETE RESTAURANT?

Voorheen was dat altijd Chez Jacqueline voor mij. En je moet echt een keer eten bovenin de Watertoren in Rotsoord.

© MARCEL KRUGER

3 WAAR DRINKT U DE LEKKERSTE KOFFIE?

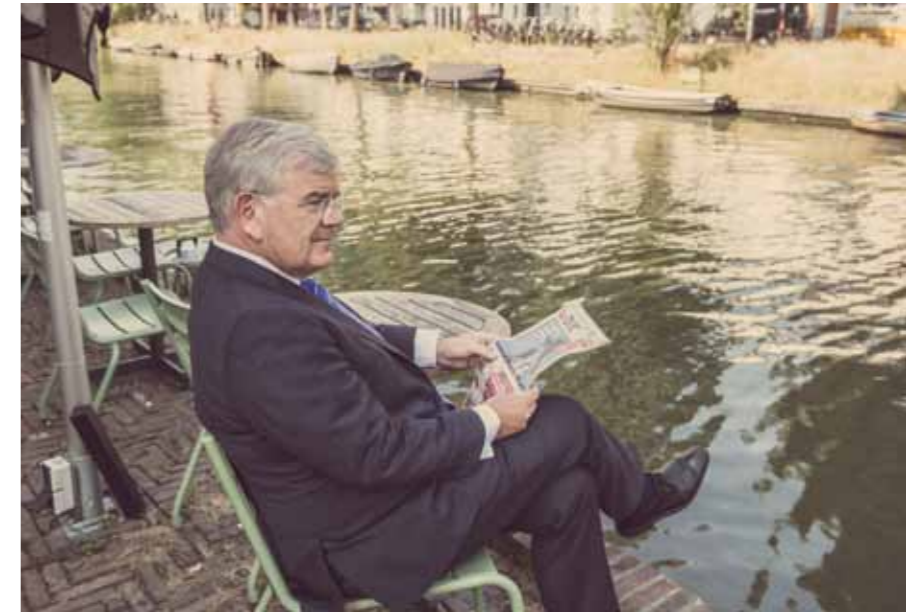
Daarvoor ga ik graag naar Bar Beton in het oude bankgebouw van ABN AMRO aan de Adriaen van Ostadelaan. Of bij Dagger Coffee (Coffee paradise at the island of Utrecht) aan de Europalaan in Kanaleneiland bij een verzamelgebouw met heel veel jonge startups. Een inspirerende omgeving.

© PETER VAN AALST

'ALS JE DUURZAME RESULTATEN WILT BEHALEN, MOET JE NIET TEVREDEN ZIJN MET 51 PROCENT, MAAR STREVEN NAAR 60 OF 70.'

teerd. Dan hoorde ik bij het winnen van een prijs, of een aardig stuk in de krant, bij thuiskomst 'Heel mooi - maar doe nu maar even de spuitjes...' En het werkte ook de andere kant op. Als iets slecht ging en ik alle hoeken van de zaal had gezien, beurden mijn kinderen me altijd op: 'Viel vast mee, volgende keer beter'.

WAT IS EEN BELANGRIJKE LEVENSLES? 'Dat het geen zin heeft om dingen door te drukken. Toen ik als actief lid van de JOVD ooit meedeed aan een stemming over een paar splijtende issues won 'mijn' opvatting met de kleinst mogelijke meerderheid: 51 tegen 49 procent. Ik was tevreden, want hoorde bij de 'winnaars'. Maar zag de volgende dag de mensen die verloren hadden keihard werken om de situatie alsnog in hun voordeel om te buigen. Heb daarvan geleerd dat dingen doordrukken niks oplevert. Als je duurzame resultaten wilt behalen, moet je niet tevreden zijn met 51 procent, maar streven naar 60 of 70.'

ALS BURGEMEESTER VAN UTRECHT BENT U HET BOEGBEELD VAN HET STREVEN VAN DE STAD NAAR 'HEALTHY URBAN LIVING'. HET THEMA GEZONDHEID KREEG VORIG JAAR VOOR U INEENS WEL EEN ERG PERSOONLIJKE LADING TOEN U DE DIAGNOSE PROSTAATKANKER KREEG. HOE REAGEERDE U DAAROP? 'Dat kwam als een schok. Ik kwam uit een leven waarin alles altijd meezat. Nooit ziek, nooit geopereerd, en dan zit je ineens in de medische molen... Moest in de

scanner. Vond dat vreselijk. Wilde maar 1 ding: eruit! Toen duidelijk werd dat het kwaadaardig was, moest ik meteen onder het mes. Was vlak voor operatie bang en voelde me kwetsbaar. Daarnaast was het een oefening in nederigheid. Ineens wordt er over je besloten en krijg je allerlei mensen aan je bed die iets van je willen. Daar kwam nog bij dat een enkeling mij meende te herkennen. Mensen stootten elkaar aan in de wachtkamer van het ziekenhuis als mijn naam luid werd omgeroepen: 'Ja, hij is het toch ...' Dat was soms lastig.'

BENT U ERDOOR VERANDERD? 'Niet echt. Denk dat ik daar te nuchter voor ben. Volgens mij ben ik iets milder geworden, en relativerender. De grootste verandering is misschien wel dat ik het idee heb dat mensen anders naar mij kijken. Kijk omgekeerd zelf ook anders naar mensen. Kreeg tijdens mijn ziekte veel steun uit alle mogelijke hoeken. Zoveel mensen die kaartjes of bloemen stuurden. Dat medeleven heeft me diep geraakt en veel kracht gegeven. Ook heb ik meer begrip gekregen voor de mensen die het werk doen in het ziekenhuis. Van die inzet en betrokkenheid kan ik nog geëmotioneerd raken.'

IN UW NIEUWJAARSTOESPRAAK ZEI U DAT U TIJDENS UW PERIODE VAN GEDWONGEN RUST HET INZICHT HAD GEKREGEN DAT DE STAD 'EEN LEVEND WEZEN' IS. WAT BEDOELT U DAARMEE? 'Een stad is meer dan een verzameling straten en gebouwen. Utrecht wordt gemaakt door een bonte verzameling mensen. Zij vormen het kloppende hart van

© JÜRGEN HEINRICH

4 WAAR KOMT U TOT RUST IN DE STAD?

de stad, zorgen voor dynamiek, leven en bezieling. Je zou een stad kunnen zien als een lichaam, en om dat gezond te houden, moet je er goed voor zorgen. Dat vraagt om samenwerken, verbinden en de moed je kwetsbaar op te stellen en om hulp te vragen als dat nodig is. Je kunt niet alles alleen, zoals ikzelf tijdens mijn ziekte ook heb gemerkt. En dat hoeft ook niet, als we een beetje voor elkaar zorgen. We maken als Utrecht een mooie tijd door. Er gebeurt veel. Dat is een bewijs van kracht, maar groei en ontwikkeling maken ook kwetsbaar, en daar moet je het met elkaar over hebben. Kan iedereen nog wel meekomen? Als je alles digitaal maakt, wat betekent dat dan voor laaggeletterden? Dat gesprek moeten we met elkaar voeren en we moeten mensen helpen om kansen te pakken.'

BENT U GEZONDER GAAN LEVEN? 'Vast niet genoeg. Heb het roken sinds 22 oktober onderbroken. Had net een paar nieuwe doosjes sigaren gekocht. Die liggen mooi nog in de la, naast alle aanstekers. Ga wat eerder naar bed, zwem als het even kan iedere ochtend op werkdagen en wandel wat vaker, maar of het gezonder is?'

WANNEER BENT U TEVREDEN? 'Niet gauw. Tevredenheid heeft iets van 'het is wel goed zo'. Dat past niet bij mij. Het moet perfect. Ik denk altijd achteraf: ik had dit

In Utrecht heb je heel veel mooie parken zoals het Griftpark (boven), het Julianapark, park Transwijk en het Maximapark (rechts). Maar ik kom het meest tot rust als ik in mijn eigen achtertuin werk.

© BOSMAN65

5 VERBORGEN PARELTJE IN UTRECHT?

De Kloostertuin achter de Domkerk.

© IMBC, VEHEWA

© MARTIN LEHMANN

moeten zeggen of dat anders op moeten lossen. Blijf als ik honderd brieven en vragen beantwoord, altijd alleen aan dat ene antwoord denken dat misschien wat minder goed was.'

U HEBT EEN VEELEISENDE FUNCTIE. WAT DOET U OM TE ONTSPANNEN? 'Ik doe alles met veel plezier en overtuiging, dus ervaar het niet als zwaar. Heb daardoor ook minder behoefte aan ontspanning. Neem wel voordat ik

op vakantie ga altijd een paar dagen vrij om te 'unwinden'. Dat begint heel onschuldig met klusjes doen, de auto wassen, gras maaien. Maar voor ik het weet neemt mijn perfectionisme het weer over. Ga dan alle plekjes schoonmaken waar nooit iemand komt. Ontspannen is echt een proces. Word tijdens vakanties iedere dag 10 minuten later wakker. Het hoogtepunt is als ik weer terug ben. Ben dan helemaal relaxed en lees eindelijk weer eens een boek. Het zijn de mooiste weken van het jaar.' ■